

ANDIRIN ÇEVRE SORUNLARI VE ÇÖZÜMLERİ

Türk Dil kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde çevre;1. Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi, olarak yazıyor. O zaman çevre bulunduğumuz ortamdaki her şey çevrenin parçasıdır. Böyle oluncada çevremizde olan her durum o çevrede bulunan tüm aktörleri etkilemektedir. Yani çevrenin olumsuz durumundan o çevrede bulunan hepimiz etkileniriz. Çevremizin sınırı nedir diye akla gelebilir. Çevreye yapılan olumsuzluğun etkisine uygun olarak genişler. Ve bu sınır Dünya'yı hatta uzayı bile kapsayabilir. İyi çevre; bütün canlı ve cansız varlıkların uyum içerisinde yaşadığı doğal ortamlardır. Doğada bulunan tüm canlı ve cansız varlıkların arasında bir madde alış-verişi ilişkisi ve uyumu mevcuttur.İyi çevre denilebimesi için bu uyumun bozulmaması gerekir. Bu uyum bozulmaya başladığı zaman çevre bozuluyor demektir.

Çevrenin bozulmasına verimi artırmak amacıyla kullanılan tarım ilaçları, artan dünya nüfusu, plansız sanayileşme ve kentleşme, nükleer denemeler, bölgesel savaşlar, yapay gübreler ve artan deterjan gibi kimyasal maddelerin kullanımı giderek çevre kirliliğine neden olarak çevre sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunun doğal sonucu olarak kirlenen hava, su ve toprak canlıların yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir.

Çevre sorunları, başta insanlar olmak üzere tüm hayvan ve bitkilerin yaşadıkları ortamın doğal yapısını bozmaktadır. Bu bozulma yerleşimin yoğun olduğu alanlarda daha hızlı, yerleşimin yoğun olmadığı yerlerde daha yavaş olmaktadır. Bozulan bu çevrede yaşayan tüm canlıların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. İnsanlar daha rahat ve ferah yaşam koşulları sağlamak için doğal olarak çevreye zarar vermektedirler.

Nüfus artışı çevre sorunlarının önemli kaynaklarından biri dir. Birleşmiş Milletler'in yaptığı nüfus tahminlerine göre, Türkiye nüfusunun 2025 yılında 92 milyona yükselmesi bekleniyor. Ülkemizin nüfusunun bu şekilde artışı, gelecekte de çevre sorunlarıyla karşılaşacağını göstermektedir.

Çevre sorunları; hava, gürültü, su, toprak, flora-fauna ve kültürel çevre gibi başlıklar altında incelenebilir.

1. Hava

Canlıların yaşamını için gerekli olan hava; atmosferi oluşturan gazların karışımından oluşur. Havanın insan yaşamındaki önemi açısından bir insanın günde ortalama 14 kg havaya ihtiyacı olduğu örnek olarak verilebilir. Canlılar için yaşamsal önemi olan hava, hızlı nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşme sonucunda atmosfere bırakılan maddelerin belli bir yoğunluğa ulaşması sonucu kirlenmektedir.

Ekonomik etkinliklerin özellikle belli bölgelerde yoğunlaşması, buna bağlı olarak belli bölgelerde nüfusun artışı ve daha çok enerjiye gereksinim duyulması hava kirliliğinin ortaya

ıkmasına neden olmaktadır. Hava kirliliğinin temel kaynakları kentleşme ve endüstrileşmedir. Kentlerdeki ısınma sistemi, kullanılan yakıt türleri, ulaşım araçları bu sorunun büyümesine etki eden diğer etkenlerdir.

Kirli hava, içerdği maddeler nedeniyle, akciğer kanserine varan düzeylerde solunum yolu hastalıklarının nedeni olurken, insanların bağışıklık sistemini etkileyerek, başka pek çok hastalığa karşı savunmasız bir hale getirmektedir. Benzer etkiler tüm canlılar için de söz konusudur.

2. Gürültü

Gürültü sorunu; teknolojiye gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşam biçiminde oluşan değişiklikler sonucu canlılarda olumsuz fizyolojik ve psikolojik etkiler yaratan, arzu edilmeyen sesler olarak tanımlanmaktadır. Canlıların yaşamında çeşitli fiziksel ve psikolojik sorunların ortaya çıkışında etkisi bulunan bu çevre ve sağlık sorunu “gürültü kirliliği” olarak da isimlendirilmektedir.

Kişisel özelliklere göre basınç, frekans ve tizlik gibi sesin değişik özellikleri farklı olarak algılanmakla birlikte sesin şiddetini belirlemede kullanılan bir ölçüt vardır. Sesin insan kulağına göre şiddetini belirten, gürültü ölçmede yaygın olarak kullanılan ölçü desibeldir. Uluslararası Standart Örgütü’nün (ISO) normal saydığı gürültü düzeyi 58 desibel (dB)’dir. İnsan sağlığına 90 dB’in üzerindeki gürültülerin zararlı olduğu, 140 dB’i aşan gürültülerin ise ciddi beyin tahribatına neden olduğu belirtilmektedir. Gürültünün canlıların ruh sağlığı üzerinde de olumsuz etkileri olduğu saptanmıştır.

Ülkelerin kültürel özellikleri, kullanılan teknolojilere bağlı olarak değişmekle birlikte belli başlı gürültü kaynakları; motorlu araçlar, inşaat makina ve donanımları, uçak, çeşitli makineler ve ev aletleridir.

3. Su

Su, dünyadaki tüm canlılar için oldukça önemlidir. Su kirliliği, su kaynaklarının kullanılmasını bozacak ölçüde, organik, inorganik, biyolojik ve radyoaktif maddelerin suya karışmasıdır.

Doğa incelendiğinde, dışsal destekler olmaksızın suyun belli bir düzeydeki kirlenmenin üstesinden gelebildiği görülmektedir. Ancak kirleticilerin türü ve miktarı arttığında bu işlem etkisiz kalmakta ve kirlilik ortaya çıkmaktadır.

Su kirliliği; tarımsal etkinliklerle, sanayi etkinliklerle ve yerleşim yerleri ile bağlantılı olarak artmaktadır. Bunlardan ilkinde tarla verimini arttırmak için kullanılan yapay gübrelerin, hayvan atıklarının, tarımsal mücadele ilaçlarının toprağına karışıp su kaynaklarına ulaşmasıyla ortaya çıkar. Toprak aşınması (erozyon) ile de toprağın en verimli ve tarıma uygun üst kısmı sürüklenerek su kaynaklarına karışmakta ve içerdği maddeler bazı yosun türlerini çoğaltarak, erimiş oksijen tüketimini arttırarak bitki ve hayvan türlerinin yaşamasını engellenmektedir. İkinci grupta yer alan sanayi etkinliklerin nedeni olduğu kirlilik türü dünyadaki pek çok gelişmekte olan ülkenin önemli sorunlarından biridir. Söz konusu etkinliklerle su kaynaklarına ulaşan sanayi atıklar, kimyasal, radyoaktif maddeler doğanın dengesini ciddi bir biçimde kimi zaman da geriye dönülmez bir biçimde bozmaktadır.

4. Toprak

Toprak; doğal kaynakların varlıklarını sürdürebilmeleri için hava ve su ile birlikte vazgeçilmezdir. Toprak kirliliği, insan etkinlikleri sonucunda, toprağın fiziksel, kimyasal, biyolojik ve jeolojik yapısının bozulmasıdır. Söz konusu kirliliğin, toprakta yanlış tarım teknikleri, yanlış ve fazla gübre ile tarımsal mücadele ilaçları kullanma, atık ve artıkları, zehirli ve tehlikeli maddeleri toprağa bırakma sonucunda ortaya çıktığı belirtilmektedir.

Kirli havanın içerdiği zehirli gazların neden olduğu asit yağmurları ve kirletici gazların toprakta birikmesi, çeşitli yollarla kirlenen sularla sulanan toprağın kirlenip yapısının bozulması, tarımda kullanılan ilaçlar ve yapay gübrelerin bilinçsiz kullanımıyla uzun süre bozulmadan kalabilen katı atıkların gerekli süreçlerden geçirilmeksizin depolanması gibi etkenler toprağı kirletmekte ve hatta kullanılmaz duruma getirmektedir.

5. Flora-Fauna

Bölgeye ya da yöreye özgü , yabanıl hayvan topluluğu fauna bitki örtüsü de flora olarak adlandırılır. Bir başka deyişle flora ve fauna insan dışındaki canlı öğeleri içeren biyolojik zenginliktir. Bitki örtüsü, hayvan ve mikroorganizmalar, mineral maddeler, ağaç toplulukları bunlar arasındadır.

Ormanların su kaynaklarını sürekli tutma, toprakları erozyondan koruma, ısı oranlarını dengede tutarak sıcaklığı düzenleme gibi işlevleri vardır. Ülkemizi kaplayan ormanlar yangınlar ve tarım için alan açma çabaları ile her geçen yıl hızla yok olmaktadır. Türkiye, dünyanın en zengin floraya sahip ülkelerinden biridir. Yeryüzünün sadece bir bölgesinde yetişen bitkiler olan endemik bitkiler de Türkiye’de 3 bin civarındadır. Ancak doğanın dengesi bozuldukça bitki ve hayvanlar tehlikeye girmektedir.

6. Kültürel Çevre

İnsanoğlunun çağlar boyunca geliştirdiği uygarlıkların ürünü olan kültürel çevre, yine insanoğlunun yıkıcı ve bozucu etkisi ile karşı karşıyadır. Tarihi ve kültürel çevreyi korumak için ülkemizdeki adımlar geç atılmıştır. İlk kez 1906 yılında tarihi değerleri korumak için çıkarılan Asarî Atika Nizamnamesi ile gerçekleşmiş, daha sonra 1973 yılındaki Eski Eserler Kanunu ve 1983 yılında Kültür ve Tabiyat Varlıklarını Koruma Kanunu ile yeniden düzenlenmiştir.

Kültürel çevreden söz ederken kültür varlıkları ve sit gibi bazı kavramlar kullanılmaktadır. Kültür varlıkları; tarih öncesi ve tarihsel devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıkları kapsar. Sit; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi olayların geçtiği yerlerdir.

Türkiye, kültür varlıkları açısından son derece zengin bir ülke olmasına ve pek çok bölge sit alanı olarak ilan edilmiş olmasına karşın zamana ve insana bağlı yıkıcı etkilerden dolayı bu alanlar tahrip edilmiştir. Kültürel çevre ile ilgili sorunlar; bireylerdeki çevrenin korunması bilincinin eksikliği, çarpık kentleşme, ekonomik sorunlar, kültürel değerleri koruma ve bakım için ayrılan kaynakların sınırlılığına da yanlış kullanımı gibi etkenlerin ürünüdür.

Çevrenin Bozulmaması İçin Yapılması Gerekenler.

Andırın ve çevresinde Hava kirliliği sorunu taş ocakları hariç şu anda yok sayılır. Gürültü kirliliği trafik dışında yok sayılır. Su kirliliği çöplerin toprağı kirletmesi sonunda bu kirliliğin sızarak su kaynaklarını kirletmesi. Toprak kirliliği sorunu çöplerin toprağı rastgele atılması, tarımda kullanılan kimyasallar gübreler, tarım ilaçları gibi maddeler ve yapılaşma toprağı kirletmektedir. Flora ve fauna da şu anda çevre sorunu HES ler bir etki yapmaz ise şu anda çevre sorunu görülmemektedir. Kültürel çevre de ise korunma yapılmaz ise ilerde kültürel çevre sorunu olabilir.

Çevrenin bozulmaması için önce uzman kişilerce tespit yapıp, daha sonra uzman kişilerce alınacak önlemler belirlenmelidir. Ama şimdilik yapılması gerekenleri iki başlık altında incelenebilir. Yönetimin yapması gerekenler ve vatandaşların yapması gerekenler.

Yönetimin Yapması Gerekenler

Çevrenin korunması için gerekli araştırmalar ve yasal düzenlemeleri yapmalı.

Ormanlarda izinsiz ağaç kestirmemeli, ateş yaktırmamalı. Yeşil alanlar arttırılmalı ve orman yangınları önlenmesi için gerekli tetbirleri almalı. Orman alanı içindeki su kaynakları korunmalı. Orman alanı içindeki bu kaynaklar tamamen bórularla evlere alınmaktadır. Bu şekilde kaynakların tamamen kurutulması önlenmelidir.

Fabrikaların zehirli atıkları ve kanalizasyon suları akarsulara, göllere ve denizlere akıtılmamaları için gerekli kontrolleri yapmalı.

Çöpleri rastgele çevreye, akarsulara, göllere ve denizlere atmaması için gerekli önlemleri almalı.

Arıtma tesisleri kurulmalıdır.

Kaliteli yakıtlar kullanılmalıdır. Kaliteli yakıtlar kullanılması için gereken önlemler alınmalıdır.

Çevre sorunlarının çözümü için sivil toplum kuruluşlar ile çevrenin korunması konusunda işbirliği yapılmalı.

Çevre sorunlarının önlenmesi için devletin çeşitli zorunluluklar getirmesi gerekmektedir.

Çevre Bakanlığı yetkileri doğrultusunda çevrenin korunması için gerekli çalışmaları yapmalıdır.

Yerel yönetimler çevre sorunlarına daha fazla ilgi göstermelidir.

Hava kirliliğinin en önemli nedenlerinden olan fosil yakıtlar olabildiğince az kullanılmalı. Bunun yerine doğalgaz, güneş enerjisi, jeotermal enerji vb. enerjilerin kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.

Sanayi kuruluşlarının atıklarını havaya vermeleri önlenmelidir.

Yapay gübre ve tarım ilaçlarının kullanılmasında yanlış uygulamalar önlemek için gerekli önlemleri almalıdır.

Nükleer enerji kullanımı bilinçli şekilde yapılması için gerekli önlemleri almalıdır.

Gürültü yapan kuruluşlar şehirlerin dışında kurulmalıdır

Vatandaşların Yapması Gerekenler

Ormanlarda izinsiz ağaç kesmemeliz. Kontrolsüz ateş yakmamalıyız. Yeşil alanlar arttırılmalıyız. Bir olumsuzluk gördüğümüzde ilgili kurumlara haber vermeliyiz.

Fabrikaların zehirli atıkları ve kanalizasyon suları akarsulara, göllere ve denizlere akıtılmamalıdır akıtanları ilgili kurumlara bildirmeliyiz.

Çöpleri rastgele çevreye, akarsulara, göllere ve denizlere atmamalıdır.

Kaliteli yakıtlar kullanmalıdır.

Çevre sorunlarının çözümü için sivil toplum kuruluşlarına yardımcı olmalıdır gerekirse görev almalıdır.

Yapay gübre ve tarım ilaçlarının kullanılmasında yanlış uygulamalardan kaçınmalıdır.

Yeteri kadar yemeliyiz.

Sigara içmemeliyiz.

Kaynaklar

Çevre Bakanlığının çevre ile ilgili yayınları,

İnternet ortamındaki çeşitli siteler.